מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, זיינען פאַראַן די מדריגות. בכללות איז דאָס דער חילוק פון תפלה דחול, וואָס דאָרטן איז פאַראַן בקשת צרכיו של אדם — ביז תפלה דשבת, וואָס דאָס איז נאָר שבחו של מקום.

אַזוי אויך אין תורה איז דאָס דער חילוק פון גלי׳ שבתורה, וואָס איז אילנא דטוב ורע, וואָרום אין גליא שבתורה רעדט זיך וועגן ענינים גשמיים, וואָס דאָס איז דאָך דער ענין פון בירורים — ביז פנימיות התורה, וואָס רעדט זיך נאָר וועגן אלקות.

דער עיקר חשבון הנפש, אין די י״ב ימים פון ח״י אלול ביז ראש השנה, דאַרף זיין בנוגע פנימיות התורה. אַ ודאי דאַרף זיין דער חשבון אין אַלע תרי״ג מצוות און אין אַלע פרטים און דקדוקים. און אדרבה — המעשה הוא העיקר. אָבער דערמיט דאַרף ער זיין פאַרטיק נאָך פאַר ח״י אלול. פון ח״י אלול אָן — התגלות תורת החסידות — איז דער סדר על דרך אבוך במאי הוי זהיר טפי [31]), זהיר מלשון זהירות ובהירות, לייכטן, און דורך דעם לייכט אים אַריין אין אַלע זיינע ענינים — אַזוי דאַרף זיין דער עיקר וחיות החשבון בנוגע פנימיות התורה.

ניט נאָר בנוגע דעם לימוד, נאָר אויך בנוגע דער הנהגה על פי חסידות, דגדול תלמוד שמביא לידי מעשה [32]).

און דאָס וועט דורכלייכטן דעם חשבון הנפש אויך אין אַלע זיינע ענינים.

און דער חשבון ברענגט דאָך צו דער קבלה טובה על להבא, אַז עס זאָל זיין יפוצו מעיינותיך חוצה, אין דעם אייגענעם חוץ, און אויך אין חוצה ממש, וואָס דורך דעם וועט זיין דער קאתי מר, מלכא משיחא, במהרה בימינו.

(משיחת ש״פ תבא, ח״י אלול, תשט״ז)

פרשת תבא

א. די היינטיקע סדרה דערציילט וועגן דער מצוה פון ברענגען בכורים, וועלכע דאַרף זיין פון די בעסטע פרוכט וואָס עס האָט אַרויסגעגעבן ארצנו הקדושה, תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו, ווען זי איז געווען אַן ארץ זבת חלב ודבש, און פון די ערשט־צייטיקע פירות, איידער מען האָט פאַר זיך עפּעס גענומען פון זיי, און מען האָט דאָס געבראַכט אין בית המקדש, צו באַדאַנקען השם יתברך פאַר דער ברכה וואָס ער ברוך הוא האָט אַריינגעגעבן אין די פירות פון דער ערד.

די בכורים זיינען ניט געווען ווי אַנדערע קרבנות, צו פאַרברענען אויפן מזבח, נאָר אַוועקצוגעבן זיי דעם כהן.

פון דעם לערנען מיר אַרויס, אין דיביידע קצוות: אַז די תבואה ופירות הארץ, וועלכע וואַקסן אויס נאָך דעם ווי מען האָט געאַקערט און געזייט און געטאָן די אַנדערע מלאכות

31) שבת קיח, ב. אגרת הקדש סימן ז.
32) קידושין מ, ב.

וועלכע זיינען פאַרבונדן מיט דאָס וואַקסן פון פירות הארץ, האָט מען די ערשטע בעסטע פון זיי, ניט גע־נומען פאַר זיך, נאָר געמאַכט פון דעם — קדושה, מיט דעם אַוועק־געבן עס צום כהן. וואָס געוויס צייטנ־ווייז דערוועקט זיך אַ טענה, אַז נאָך דער גאַנצער האָרעוואַניע און מי וואָס מען האָט אַריינגעלייגט אין דעם, איז אויב אַפילו מען דאַרף אַוועקגעבן אַ טייל פון דעם אויף הייליקע צוועקן, איז פאַרוואָס דאַרף דאָס זיין דוקא פון די בעסטע און שענסטע? אָבער ווען מען טראַכט זיך אַריין אין דעם — קומט מען צו דעם פאַרשטאַנד, אַז די טענה קען זיין נאָר, ווען עס פעלט די אמונה אַז די פרי האדמה איז — נתת לי ה׳, און מען מיינט אַז כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה [1]. אָבער נאָכן אַריינטראַכטן — זעט מען אַז דאָס איז היפך פון אמונה פשוטה, וואָס די אמונה פשוטה איז פאַראַן ביי אַלע אידן אָן אויסנאָם, מען דאַרף זי נאָר אַרויסברענגען אַז זי זאָל אויך ווירקן אין דעם טאָג־טעגלעכן לעבן.

אַ צווייטע זאַך לערנען מיר פון דער זעלבער מצוה, פון דעם וואָס די פירות ווערן ניט פאַרברענט אויפן מזבח אין בית המקדש, נאָר זיי ווערן אַוועקגעגעבן צום כהן, וועלכער דאַרף זיי נוצן: עסן א. ז. וו. — ווי דער דין פון בכורים. — אַז אַפילו דער טעם׳דיקער געשמאַק אין גשמיות, אויב מען גרייט זיך צו ווי גע־העריק און מען הייליקט זיך, מען ווערט אַ „כהן" — קען מען דאָס אויסניצן אין קדושה (דורך ברענגען אין דעם בית המקדש וכו׳), און דינען השם יתברך דורך עסן די פירות, אָט אַזוי ווי מען דינט השי״ת מיט אַנדערע קרבנות דורכן פאַר־ברענגען זיי אין בית המקדש, ווי אַ קרבן עולה און ענלעכעס.

און דאָס איז איינע פון די יסו־דות תורת החסידות, אַז מען קען דינען און מען דאַרף דינען השם יתברך, ניט נאָר בעת און דורך דאַוונען און בעת און דורך לער־נען תורה, נאָר אויך בשעת עסן און מיטן עסן, בשעת דעם טאָן עסק — ביזנעס — און מיט דעם עסק. עס איז נאָר, זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז דער אַנדער פאַל פון דינען השם ית־ברך פאָדערט אַ טיפערע צוגרייטונג צו דעם, און דער שכר פון דעם איז גרעסער.

און אין דעם זין, איז די מצוה פון בכורים דאַ אַפילו בזמן הגלות און אַפילו בחוץ לארץ, און אויך אין אַ פשוט׳ן וואָכעדיקן טאָג, אַז ווען מען זאָגט פון טיפן האַרצן אויף אַלץ וואָס מען האָט, אַז דאָס איז נתת לי ה׳, ווערט דאָס געהייליקט, ביז אַז דאָס ניצן דאָס — קען ווערן אַן עבודה, עבודת השם יתברך.

ביי דער מצוה פון בכורים כפשו־טה, ווען דאָס איז געווען בבית המקדש, איז דאָך דערנאָך געווען די ברכה [2] אַז לשנה הבאה זאָל ער נאָ־

---

1) דברים ח, יז. דער סמ״ג (מל״ת סד) רעכנט עס אין די מצות לא תעשה מן התורה.

2) תנחומא ריש פרשת תבוא. רש״י תבוא כו, טז.

כאַמאָל מקיים זיין די מצוה בשמחה [3], אַזוי אויך היינט, דאָס באַנוצן און אויסניצן די נכסים — אייגנטום — וואָס השם יתברך גיט, ווי השם יתברך פאַרלאַנגט, ברענגט די ברכה פון השם יתברך, אַז אויך לשנה הבאה זאָל מען דאָס קענען מקיים זיין און אין אַ פיל גרעסערער מאָס, און מיט נאָך מער צופרידנקייט און שמחה, וואָרום עס דאַרף דאָך זיין — מעלין בקודש [4].

(ע״פ מכתב ו׳ אלול תשט״ו)

ב. פאַר ראש השנה [5], אַזוי אויך פאַר שבועות, לייענט מען די תוכחה. פאַר שבועות — פ׳ בחוקותי, און פאַר ראש השנה — פ׳ תבוא. נאָר נאָך דער סדרה לייענט מען נאָך אַ סדרה, פאַר שבועות — פ׳ במדבר, און אַמאָל אויך פ׳ נשא, און פאַר ראש השנה — פ׳ נצבים, און אַמאָל אויך פ׳ וילך, בכדי צו מפסיק זיין צווישן דער תוכחה מיטן יום טוב.

דער טעם אויף דעם איז, ווײַלע די תוכחה איז ניט קיין ענין פון עונשים חס ושלום [6], נאָר אַן ענין פון טהרת וזיכוך הכלי, און דערפאַר לייענט מען עס פאַר שבועות און ראש השנה, ווײַלע אַזוי ווי אין גשמיות איז איידער מען לייגט אַריין אין אַ כלי אַ זייער טייערע און חשוב׳ע זאַך, מוז מען פריער די כלי אויסוואַשן, מכלה זיין קללותי׳ — כלשון הש״ס [7] — אַזוי איז אויך אין רוחניות.

דערפאַר איז פאַר די גילויים פון מתן תורה און פאַר די גילוים פון ראש השנה, וואָס יעדער ראש השנה ווערט נמשך אַ המשכה חדשה שלא הי׳ מעולם [8], ד. ה. אַז אַפילו בזמן שבית המקדש הי׳ קיים איז נאָך ניט געווען אַזאַ המשכה, איז בכדי צו מקבל זיין די המשכה, — מוז זיין פריער טהרת הכלי.

דאָס הייסט אַז ניט קוקנדיק אויף דעם וואָס אויף אַ קורצער ווײַלע על כל פנים, זײַנען דאָס יסורים, און בפרט ביי אַ בן מלך, און דערצו נאָך אַ בן יחיד (וואָס אַלע אידן זײַנען בנים יחידים של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא) איז דאָך נאָר עפּעס אַ קלייניקייט וואָס איז ניט אַזוי, קען ער שוין ניט איבערטראָגן (און דערפאַר איז מען מפסיק אַ סדרה, כנ״ל), פונדעסטוועגן איז כדאי ביי אָבינו אָב הרחמן, און אַפילו ביי אב הרחמים [9], אַז לשעה קלה זאָל זיין ניט אַזוי, צוליב דער טייערער זאַך וואָס ער וועט געבן.

ג. דער חילוק פון דער תוכחה פון פ׳ בחוקותי, וואָס מען לייענט פאַר שבועות, און דער תוכחה פון פ׳ תבוא, וואָס מען לייענט פאַר ראש השנה, איז, אַז אין דער תוכחה פון פ׳ בחוקותי זײַנען דאָ מ״ט קללות, און אין פ׳ תבוא, צ״ח. צוויי מאָל אַזוי פיל.

3) דברים כו, יא ובדרז״ל על הפסוק. ועל פי מה שכתוב ברמב״ם הלכות מעשר שני פרק יא הלכה טו בסופה, מובן שצריך להיות שמחתי ושימחתי (גם אחרים) בו.

4) מנחות צט, א.

5) מגילה לא, ב. (ומה שכתוב בתוס׳ — עיין שם בחידושי אגדות מהרש״א).

6) זע לקוטי תורה ויקרא מח, א.

7) מגילה לא, ב.

8) זע אויבן עמוד 386 הערה 12.

9) וואָס איז העכער פון אב הרחמן זע לקוטי תורה דברים סב, ד. שיר השירים יו״ד, ג.

וואָס פון דעם איז פאַרשטאַנדיק אַז די גילויים פון ראש השנה זיינען העכערע ווי די גילויים פון שבועות, וואָס דערפאַר פאָדערט זיך אויך אַ גרעסערע טהרה.

די עבודה און גילויים פון שבועות זיינען בדרך אור ישר, מלמעלה למטה. ווי די גמרא זאָגט אויף מתן תורה אַז עס איז געווען אַן ענין פון גירות[10]), וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי[11]). אָבער די עבודה און גילויים פון תשרי זיינען תשובה, אור חוזר, מלמטה למעלה. דערפאַר איז אויך תשרי מיט סדר ת. ש. ר. וואָס דאָס איז אַ סדר מלמטה למעלה.

דערפאַר איז אויך די הכנה צו שבועות, די עבודה פון ניסן אייר און התחלת סיון, וואָס דאָס איז עבודת הצדיקים, דודי לי ואני לו, מלמעלה למטה. און די הכנה צו ראש השנה איז די עבודה פון חודש אלול, עבודת בעלי תשובה, אני לדודי און דערנאָך ודודי לי, מלמטה למעלה.

די גילויים פון אור חוזר זיינען העכער ווי די גילויים פון אור ישר. ווי עס איז באַוואוסט[12]) די מעלה פון בעלי תשובה אויף צדיקים. אַזוי זעט מען אויך אין די לוחות, אַז די לוחות השניות וואָס זיינען געגעבן געוואָרן נאָכן חטא העגל במחרת יום הכפורים זיינען העכער פון די לוחות הראשונות וועלכע זיינען געגעבן געוואָרן בחודש סיון. און דער לשון איז[13]) כפלים לתושי׳, צוויי מאָל אַזוי פיל. דערפאַר איז אויך די טהרת הכלי וואָס פאַר ראש השנה, אַ צווייענדיקע.

אַזוי איז אויך אין דעם ענין פון גלות און גאולה וואָס זייער סיבה איז דאָך חטא און תשובה. דער שורש פון גלות איז דער חטא העגל, שטייט אויפן גלות לקתה בכפלים, אַזוי אויך אויפן חטא וואָס דאָס איז די סיבה פון גלות שטייט חטאה בכפלים, וואָס דורך דעם וועט מען צוקומען צו דער גאולה וואָס זי איז נחמה בכפלים, ווי עס שטייט נחמו נחמו[14]).

(משיחות ש״פ נצבים, תשי״ד)

ד. אין דעם ענין אַז אַלץ איז לטובה, זיינען פאַראַן צוויי פאַרשיידענע לשונות אין דברי חז״ל: א) כל דעביד רחמנא לטב עביד[15]). ב) גם זו לטובה[16]).

דער חילוק פון די ביידע לשונות איז: כל דעביד רחמנא לטב עביד איז אין תרגום לשון און גם זו לטובה איז אויף לשון הקודש. לשון הקודש איז אַ לשון קדוש ומבורר. אַלע ענינים וואָס אין לשון קודש זיינען קלאָר. ד. ה. אַז מען זעט אַן קלאָר אַז אַלץ איז לטובה. אָבער כל דעביד רחמנא לטב עביד, וואָס איז געזאָגט געוואָרן אויף תרגום לשון, איז הגם אַז עס איז אויך לטב עביד, אָבער דאָס זעט זיך ניט אָן אַזוי קלאָר.

די דערקלערונג אין דעם וועט מען פאַרשטיין פון דעם חילוק וואָס איז פאַראַן צווישן די דוגמאות וועלכע

10) זע יבמות מו, ב.

11) דאָרט כב, א. ושם נסמן.

12) רמב״ם הלכות תשובה פרק ז, הלכה ד, און זע ספר המאמרים תש״ט עמוד 183 הערה 1.

13) שמות רבה ריש פרשה מו.

14) איכה רבה פ״א בסופה.

15) ברכות ס, ב.

16) תענית כא, א. סנהדרין קח, ב.

די גמרא ברענגט אויף די צוויי דער־מאַנטע לשונות.

די דוגמא וועלכע די גמרא ברענגט אויף כל דעביד רחמנא לטב עביד איז:

ר' עקיבא איז געגאַנגען אין וועג, האָט ער מיט זיך מיטגענומען אַ נר, אַ חמור און אַ תרנגול (אַ ליכט, אַן אייזל און אַ האָן).

— היינט אַז מען פאָרט אין וועג נעמט מען מיט אַנדערע זאַכן: אַ טשעק־בוך, אַ צאָן־בערשטל וכו', — אָבער דעמאָלט אַז מען איז געפאָרן, האָט מען מיטגענומען אַ ליכט, מען זאָל קענען לערנען תורה אַפילו אין דער פינסטערניש, אַ חמור וואָס זאָל שלעפּן זיינע גשמיות און ער זאָל זיין פריי פון דעם, און אַ תרנגול, ער זאָל אים אויפוועקן צו חצות —

האָט דער אויבערשטער מזמין גע־ווען אַז אין שטאָט האָט מען אים ניט אַריינגעלאָזט, איז ער געבליבן נעכטיקן אין פעלד. עס איז געקו־מען אַ ווינט און האָט פאַרלאָשן די ליכט איז ער געבליבן אין דער פינס־טער. עס איז געקומען אַ לייב און האָט אויפגעגעסן דעם חמור, געקו־מען אַ קאַץ און אויפגעגעסן דעם תרנגול. האָט ר' עקיבא געזאָגט: כל דעביד רחמנא לטב עביד.

שפּעטער האָט זיך אַרויסגעוויזן אַז דאָס אַלץ איז געווען לטובה. ווייל יענע נאַכט איז געווען אַן אָנפאַל אויף דער שטאָט, און מען האָט איר באַראַבעוועט. איז אויב ער וואָלט גע־נעכטיקט אין שטאָט וואָלט ער אויך אַריינגעפאַלן, אויב די ליכט וואָלט ברענען אין פעלד וואָלט מען אים געזען, אויב דער חמור מיטן תרנגול וואָלטן געמאַכט זייערע קולות, וואָלט מען געהערט די קולות כו', און דורך דעם וואָס ער האָט דאָס אַלץ אָנ־געוואָרן, איז ער ניצול געוואָרן.

ה. די דוגמא אויף גם זו לטובה ברענגט די גמרא פון דעם תנא נחום איש גם זו. דעם נאָמען איש גם זו האָט ער געהאַט, ווייל אויף יעדער זאַך פלעגט ער זאָגן גם זו לטובה.

האָט מען אים אַמאָל געשיקט אין אַ שליחות צום מלך רומי, און מען האָט אים מיטגעגעבן אבנים טובות ומרגליות אַלס אַ מתנה צום מלך. ביינאַכט האָט מען ביי אים צוגע־גנב'עט די אבנים טובות, און אַנ־שטאָט דעם אַריינגעלייגט ערד אין קעסטל. האָט ער געזאָגט גם זו לטו־בה. און אַז אידן האָבן אים גע־מאַכט פאַר אַ שליח צום מלך דאַרף ער טאָן זיין שליחות, און דער אוי־בערשטער וועט שוין העלפן.

אַז ער איז געקומען צום מלך רומי און געגעבן דעם קעסטל אַלס מתנה, האָט מען געעפנט דעם קעסטל, און דערזעענדיק אַז עס איז פול מיט ערד, האָט מען אים געוואָלט טאָן דאָס וואָס מען טוט מיט אַ מורד במלכות. אָבער דער אויבערשטער האָט באַלד געשיקט אלי' הנביא אין דמות פון אַ שר, און ער האָט גע־זאָגט צום קיסר, אפשר איז די ערד פון די ערד פון אברהם'ען מיט וועל־כע ער האָט מנצח געווען מלחמות. מלחמות פעלן דאָך ניט ביי גוים, האָט מען באַלד אויסגעפּרואווט און די ערד האָט מנצח געווען די שונאים פון קיסר.

ו. דער חילוק פון ביידע דוגמאות איז:

ר' עקיבא האָט טאַקע געהאַט פאַר־

לוסט און צער. ער האָט פאַרלאָרן דעם חמור מיטן תרנגול, געזעסן אין דער פינסטער און געגעכטיקט אין פעלד. דאָס איז געווען צוליב אַ טובה, אָבער דאָס אַליין איז געווען אַן ענין של צער.

ביי נחום איש גם זו איז גאָר לכ־תחילה קיין היזק ניט געווען, ואדרבה, אויב ער וואָלט ברענגען אבנים טובות איז ווער וויס צי ביי דעם מלך וואָלט דאָס נתקבל געוואָרן, וואָרום אין בית המלך פעלן ניט קיין אבנים טובות[17], אָבער אַז ער האָט געבראַכט די ערד איז דאָס נתקבל געוואָרן.

ר' עקיבא האָט געהאַט אַ צער, נאָר דורך דעם צער איז ער ניצול געוואָרן פון אַ גרעסערן צער. ביי נחום איש גם זו איז דאָס גופא געווען טוב.

ז. און דאָס איז די מעלה פון דעם אויסשפּראַך גם זו לטובה אויפן אויסשפּראַך כל דעביד רחמנא לטב עביד. גם זו לטובה, מיינט מען אַז זו — דאָס אַליין[18] — איז לטובה. עס איז ניט נאָר אַז דאָס איז צוליב טוב, נאָר דאָס אַליין איז טוב. עס איז מער ניט וואָס פריער איז געווען אַ העלם, מען איז געווען מיט פאַרמאַכטע אויגן, האָט מען געמיינט אַז עס איז אַ נזק וצער, און בשעת עס גייט אַראָפּ דער העלם זעט מען אַז מלכתחילה איז דאָס געווען טוב.

נחום איש גם זו איז געווען ר' עקיבאַ'ס רבי[19]. ד. ה. אַז ר' עקיבא איז געווען מיט אַ דור שפּעטער ווי נחום איש גם זו. אין אַ דור וואָס דער חושך הגלות איז געווען גרע־סער (וואָרום מיט יעדער דור ווערט מער דער חושך), איז זיין דור האָט ניט געקענט זען בגילוי ווי יעדער ענין אַליין איז טוב.

אַפילו אַז מען וויס בפשיטות דעם אמת ווי יעדער ענין איז אַליין טוב, אָבער אין וועלט קומט עס ניט אַראָפּ בגילוי. דאָס וואָס עס האָט געקענט זיין בגילוי אין וועלט איז מער ניט ווי אַז כל דעביד רחמנא לטב עביד. מה שאין כן נחום ובדורו של נחום איש גם זו, מיט אַ דור נענטער צום (אָדער אין) זמן הבית, האָט מען געקענט מגלה זיין אויך אין וועלט, דעם ענין פון גם זו לטובה.

איצטער גייט מען צום זמן הגאו־לה, צום זמן פון ואהביו כצאת השמש בגברתו[20], אַז הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתקה און מען וועט זען בגילוי אין יעדער זאַך אַז גם זו לטובה, צום זמן פון שמש ה' בגילוי פון זיין נרתק, אַז מען וועט זאָגן זה ה' קוינו לו.

(משיחת כ' מנ"א, תשי"א)

ח. די עבודה פון אלול איז דאָך אַ הכנה אויף תשרי. אין חודש אלול דאַרף מען מתקן זיין די מעשים פון פאַרגאַנגענעם יאָר און פועל'ן ביי זיך — אַחת שאלתי, ער זאָל אַרויסגיין פון אַלע זיינע ענינים פר־טיים. און דורך דעם אַחת שאלתי פון חודש אלול ווערט דערנאָך די המשכה חדשה פון חודש תשרי, לך

17) עיין עיון יעקב אויפן עין יעקב.

18) על דרך ווי כל אחד מראה באצבעו ואומר זה א־לי, רש"י שמות טו, ב.

19) חגיגה יב, סע"א.

20) שופטים ה, לא. תניא פרק כו.

לבדך ואין לזרים אתך, אַ שנה טובה ומתוקה בכל המצטרך לו.

און דאָס איז דער טעם, וואָס אין דעם וואָרט אלול ווערן נרמז אַלע דריי קוים פון תורה עבודה וגמילות חסדים.

אלול — ראשי תיבות אנה לידו ושמתי לך [21], וואָס דאָס גייט אויף דעם קו התורה, וואָרום תורה איז אַ מקלט פון יצר הרע, כמאמר רז״ל [22].

אלול — ראשי תיבות אני לדודי ודודי לי [23], וואָס דאָס איז דער קו העבודה, תפלה [24].

אלול — ראשי תיבות איש לרעהו ומתנות לאביונים [25], וואָס דאָס איז דער קו פון גמילות חסדים.

אַ יסוד און אַ הקדמה צו די אַלע קוים איז די עבודה פון תשובה וואָס איז מרומז אין ראשי תיבות פון אלול — (ומל ה׳ אלקיך) את לבבך ואת לבב (זרעך) [26], וואָס דאָס איז דער יסוד צו אַלע קוים. ועל דרך מודה אני לפניך וואָס מען זאָגט אין אָנהויב פון עבודת היום, וואָס ער קערט זיך צום אויבערשטן, און דאָס דערלאַנגט אין לפניך, דלא אתרמיז בשום אות וקוץ, וואָס דאָס איז אַ הקדמה לכל הקוים.

און דורך דער עבודה פון אלול קומט מען צו צו דער גאולה, וואָס איז נרמז אין די ראשי תיבות להוי׳ ויאמרו לאמר אשירה, ראשי תיבות אלול [27].

דאָס אַלץ איז די כללות העבודה פון חודש אלול — די הכנה צו תשרי און דער עיקר פון דעם איז בשבת וואָס פאַר תשרי וואָס מיני׳ מתברכין כולי יומי פון דער וואָך — ויום ראש השנה בכלל, שבת מברכין — למעלה — פון תשרי.

השי״ת זאָל העלפן, מען זאָל אַריין אין דעם נייעם יאָר בשמחה, און מען זאָל האָבן אַ שנה טובה ומתוקה בכל המצטרך.

(משיחת ש״פ נצבים וילך, תשט״ו)

ט. אין סליחות זאָגט מען, לך ה׳ הצדקה ולנו בושת הפנים. ביי דעם אויבערשטן איז גערעכטיקייט, כמ״ש צדיק ה׳ בכל דרכיו [28], און מיר, מצד די ענינים וואָס מען האָט געטאָן דורכן יאָר ניט ווי מען דאַרף, דאַרפן זיך שעמען.

לויט דעם פירוש אַז לך ה׳ הצדקה מיינט אַז ביי דעם אויבערשטן איז גערעכטיקייט, האָט ער געדאַרפט זאָגן לך ה׳ הצדק, וואָס צדק מיינט גערעכטיקייט, פאַרוואָס זאָגט ער דעם לשון פון צדקה, וואָס האָט אויך דעם פירוש צדקה (צו אַן אָרעמאַן)?

דער חילוק פון גערעכטיקייט און צדקה איז: גערעכטיקייט הייסט אַז מען גיט יענעם ווילע ער האָט פאַרדינט, דאָס איז אַ גערעכטע הנהגה. צדקה מיינט אַז מען גיט אַ מתנת

---

21) פרי עץ חיים שער ראש השנה פרק א. שער הפסוקים שמות כא, יג.

22) מכות י, א און זע ספר המאמרים ה׳תש״ד עמוד 270.

23) אבודרהם סדר תפלת ראש השנה ופירושה בשם הדרשנים. פרי עץ חיים דאָרט. שער הפסוקים שיר השירים ו, ג.

24) זע ספר המצות להרמב״ם מ״ע ה. ובכמה מקומות.

25) בספר ערוגת הבושם בשם ס׳ אמרכל.

26) בעל הטורים דברים ל, ו. אבודרהם דאָרט, און זע אגרת הקדש סימן ד.

27) זע אויבן עמוד 379 הערה 13.

28) תהלים קמה, יז.

חנם. ניט נאָר וואָס עס קומט אים ניט קיין באַצאָלט על פי דין, נאָר אַפילו בדרך מתנה קומט אים אויך ניט. וואָרום אויך מתנה איז דאָך אי לאו דעביד לי׳ נייחא לנפשי׳ לא הוה יהיב לי׳ מתנתא[29]), און דאָס וואָס מען איז אים משפיע איז דאָס נאָר אַן ענין פון צדקה, מתנת חנם.

און דערפאַר זאָגט מען לך ה׳ הצדקה, וואָס האָט צוויי פירושים, ווייל אויך דאָ זיינען געמיינט צוויי ענינים: דער אויבערשטער איז גע־רעכט בכל דרכיו ולנו בושת הפנים, און דעמאָלט פילט מען אַז מצד צדק — גערעכטיקייט — איז ניט צו מאָנען, מער ניט וואָס מען בעט צד־קה, ווי מיר זאָגן דעם לשון אין סליחות, פנים אין לנו פניך לחלות, צדקה לך לבד נבקש.

י. באמת האָט מען געקענט מאָנען על פי דין, וואָרום כל ישראל בני מלכים הם[30]), און אַ בן מלך, מצד דעם וואָס ער איז ניט רגיל אין אַרבעט, אויך מצד זיין מעלה וואָס ער איז אַ בן מלך, איז יעדער זאַך וואָס ער טוט, אַפילו גאָר אַ קליי־ניקייט, איז דאָס אַ גרויסע רבותא, אַ שווערע אַרבעט, און עס קומט אים אַ גרויסער תשלום.

אָבער דעמאָלט וואָלט געווען די המשכה פון אַ נידעריקן אָרט, פון אַן אור השייך לעולמות וואָס עס דערלאַנגט אַהין אתערותא דלתתא. וואָס דאָס איז אַן אור מוגבל. מיר ווילן אָבער העכער.

דער אַלטער רבי האָט געזאָגט: מי לי בשמים ועמך לא חפצתי, איך ווייל זע גאָר ניסט איך וויל ניט דיין גן עדן איך וויל ניט דיין עולם הבא כו׳ איך וויל מער ניט אַז דיך אַליין[31]).

— וואָס כאָטש אַז דאָס איז אַ גאָר הויכע מדריגה, פונדעסטוועגן, וויבאַלד אַז מיר זיינען דאָך זיינע (דעם אַלטן רבי׳נס) תלמידים און מקושרים ההולכים בעקבותיו, לכל הפחות — תושבי המקום וואו ער איז מרא דאתרא, ליגט אויף אונז אַ חוב וזכות צו פירן זיך, בנוגע לפועל על כל פנים, אין די הנהגות וואָס ער האָט אָנגעוויזן, ובכלל זה אויך אין דער הנהגה פון מי לי בשמים כו׳. די תנועה פון מי לי בשמים כו׳ בהנוגע לפועל איז, — אַרויסגיין פון זיך, אַרויסגיין פון אַלע אייגענע הגבלות און טאָן דאָס וואָס דער אויבערשטער וויל —

וואָס דאָרטן איז דאָך בלי גבול, ובמילא איז אויך די המשכה ווי זי קומט אַראָפּ למטה איז זי אָן קיינע צמצומים והגבלות.

און דעריבער זאָגן מיר צדקה לך לבד נבקש, ניט דערפאַר וואָס מען קען ניט מאָנען, נאָר דערפאַר וואָס מיר ווילן ניט האָבן צו טאָן מיט קיינעם, מיר ווילן, לך ה׳, את פניך ה׳ אבקש.

און די כלי צום לך הוי׳, די כלי אויף געפינען פניך ה׳, איז ניט דער אויס׳טענה׳ן זיך מיט חשבונות, וואָרום עס איז דאָך — אם צדקת מה תתן לו. די כלי איז דער ולנו בושת הפנים. ביטול און העדר הישות — איז די כלי צו אָנרירן אין עצמות

29) זע מגילה כו, ב ובכמה מקומות.

30) שבת סז, א ובכמה מקומות.

31) זע אויבן עמוד 363 הערה 21.

און ממשיך זיין פון דאָרטן, וואָס אַלע המשכות פון דאָרטן זיינען — צדקה.

און ניט קוקנדיק אויף דעם, וואָס עס איז אַן אָרט וואָס מעשה התחתונים איז דאָרטן ניט נוגע, פונדעסטוועגן האָבן אידן בכוח, וואָס מען האָט זיי געגעבן מלמעלה, ובקשתם משם — ומצאת, צו מאָנען מען זאָל זיי געבן די צדקה, און אידן זיינען זיכער אַז זיי וועלן דאָס אויספירן[32]), וואָס דערפאַר איז לובשים לבנים וכו'[33]). מען איז בטוח אַז דער אויבערשטער וועט ממלא זיין משאלות לבנו לטובה בבני חיי ומזוני רויחי אין אַ שנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות.

(משיחת ש"פ נצו"י, תשי"ג)

פרשת נצבים

א. עס שטייט אין לקוטי תורה[1]) און עס ווערט געבראַכט אין דער רשימה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר פון פ' נצבים תש"ז, אַז פ' נצבים לייענט מען אַלעמאָל אין דעם שבת וואָס פאַר ראש השנה. אַמאָל לייענט מען עס צוזאַמען מיט פ' וילך און אַמאָל לייענט מען נצבים באַזונדער, אָבער על כל פנים — פ' נצבים לייענט מען אַלעמאָל דעם שבת וואָס פאַר ראש השנה.

דער טעם אויף דעם איז:

יעדער שבת האָט אַ שייכות און ער איז כולל די טעג פון דער קומענדיקער וואָך. דערפאַר לייענט מען דעם שבת וואָס פאַר ראש השנה, אתם נצבים היום, וואָס היום גייט אויף ראש השנה, יומא דדינא רבא.

בשעת עס קומט דער „היום", דער טאָג פון ראש השנה, דעמאָלט דאַרף זיין אתם נצבים כולכם, אַלע נשמות דאַרפן זיך צושטעלן, לפני הוי' אלקיכם, און דאָס איז אין אַלע בשמות גליך, פון ראשיכם שבטיכם ביז חטב עציך ושאב מימיך. אויף חטב עציך זאָגט רש"י אַז דאָס זיינען געווען כנענים וואָס זיינען געקומען מגייר זיין זיך על דרך ווי די גבעונים בימי יהושע, וואָס מען האָט זיי צוגענומען מער ניט ווי צוליב דער שבועה[2]) — אויך זיי זיינען עולה לפני הוי' צוזאַמען מיט די איבעריקע אידן, און אין אַן אופן פון כולכם, אַלע צוזאַמען זאָלן זיין „לאחדים כאחד".

דער ענין פון כולכם כאחד הייסט אַז ניט נאָר וואָס זיי זיינען סובל איינער דעם אַנדערן, אַז ניט קוקנדיק אַז ער איז אַ ראש און דער צווייטער איז אַ איש פשוט, פונדעסטוועגן פאַרטראָגט ער אים, נאָר נאָך מערער אַז זיי זיינען מקבלים זה מזה, ומשלימים זה את זה. אַזוי ווי ראש ורגל אין מענטשלעכן קער־

---

1) דברים מד, א.

32) זע אגרת התשובה פרק יא.

33) ירושלמי ראש השנה פרק א, הלכה ג.

2) יהושע ט, טו.